

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרצה

ערב שבת-קודש

פרשת ויצא

ו' בכסלו ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ו' בכסלו ה'תשס"ח – י"ג בכסלו ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ו' בכסלו	הלי תרומות פרק ד-ו.	הלי ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק ח.	מליית קנד.
ש"ק	ז' בכסלו	פרק ז-ט.	פרק ט.	מליית קלג. קלד.
א'	ח' בכסלו	פרק י-יב.	הלי איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	מליית קלה. קלו.
ב'	ט' בכסלו	פרק יג-טו.	פרק ב.	מליית קלו.
ג'	י' בכסלו	הלי מעשר.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ג.	מ"ע קכו.
ד'	י"א בכסלו	פרק ד-ו.	פרק ד.	מ"ע קכו.
ה'	י"ב בכסלו	פרק ז-ט.	פרק ה.	מ"ע קכו.
ו'	י"ג בכסלו	פרק י-יב.	פרק ו.	מ"ע קכו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.07	4.41.0	11.55	11.25	8.45	6.14	5.16	4.54	4.07	ו', ו' בכסלו
5.06	4.40.5	11.55	11.25	8.46	6.15	5.17	4.55	4.07	ש"ק, ז' בכסלו
5.06	4.40.0	11.55	11.25	8.46	6.16	5.18	4.56	4.08	א', ח' בכסלו
5.05	4.39.5	11.56	11.26	8.47	6.17	5.18	4.56	4.09	ב', ט' בכסלו
5.05	4.39.0	11.56	11.26	8.47	6.18	5.19	4.57	4.10	ג', י' בכסלו
5.04	4.38.6	11.56	11.26	8.48	6.19	5.20	4.58	4.10	ד', י"א בכסלו
5.04	4.38.2	11.56	11.26	8.48	6.20	5.21	4.59	4.11	ה', י"ב בכסלו
5.04	4.37.8	11.57	11.27	8.49	6.21	5.22	4.59	4.12	ו', י"ג בכסלו

- * הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

באר-שבע		חיפה		תל-אביב		ירושלים		פרשת
צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	
5:20	4:22	5:17	4:08	5:19	4:18	5:18	4:04	ויצא
5:18	4:19	5:15	4:05	5:17	4:15	5:15	4:01	וישלח

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בירור העולם דווקא על-ידי ביטול וציות מוחלטים

לכן לא רצה להרשות את עבודת הבירורים, ולכן היה יעקב צריך למסור נפשו ו"לא שכב" עשרים שנה! תלמוד תורה ונישואין הן מצוות הנראות סותרות, אך על-ידי ביטול וציות - ניתן הכוח לשלב ביניהם • יש לעסוק בהשפעה על הסביבה ללא חשבונות, אם מדובר בלימוד אלף בית עם ילד יהודי, או שכנוע יהודי לסגור את חנותו בשבת... • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הבירורים, בירור ניצוצות הקדושה שבענייני העולם שהיו בבית לכן, שבשביל זה הוצרך להיות ער במשך כל הזמן ("לא שכב"), כדי להתגבר על לכן שהתנגד לפעולת יעקב בעבודת הבירורים. לכן טען ליעקב אבינו (וכך טוענים יורשי לכן שבכל דור לנכדיו של יעקב) "הכנות בנותי והבנים בני והצאן צאני"⁶:

בשלמא אתה (יעקב) בעצמך - יהודי זקן ששייך לדור הישן - יכול להתנהג כרצונך, ללמוד תורה יומם ולילה, אבל מה רצונך מהילדים?! הילדים הצעירים שנמצאים בזמן מודרני - טוען לכן - שייכים לי, "הכנות בנותי והבנים בני", ולמה הנך עושה אותם בעלי-ימום ("קאָליקעס") שלא יוכלו להתאים את עצמם להנהגת העולם?! רצונך ללמדם יהדות - מהיכי תיתי, אבל, עליך לעשות זאת בצורה מודרנית, במתודות חדישות, ולא לעשותם "בטלנים"!

ועל דרך זה - ממשיך לטעון - "הצאן צאני": בנוגע לתורה ותפלה - אינני מתערב, אבל ענייני

א. על¹ הפסוק² "וישכב במקום ההוא" איתא במדרש³ "כאן שכב, אבל כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר לא שכב", ופירוש נוסף, "כאן שכב, אבל כל כ' שנה שעמד בביתו של לכן לא שכב" (כמ"ש⁴ "ותרד שנתי מעיני", ויתירה מזה - ש"לא שכב").

ולכאורה אינו מובן: בשלמא "כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר", "לא שכב" משום שהיה עוסק בתורה, אבל "כל כ' שנה שעמד בביתו של לכן", לשם מה התייגע ומסר נפשו עד כדי כך ש"לא שכב"??!

וההסברה בזה - שיגיעתו של יעקב עד כדי מסירת נפש ש"לא שכב", בודאי לא היתה בשביל השמירה על צאן לכן⁵, אלא בשביל עבודת

(1) ער סוסיב - נדפס בלקריש ח"ג ע' 790:

(2) ויצא כה, יא.

(3) ב"ר פס"ח, יא. וראה גם שם פע"ד, יא.

(4) ויצא לא, מ.

(5) ראה ב"מ (צג, ב) נטירותא יתרתא. ואפילו לפס"ד השו"ע (חור"מ סש"ג סי"א) דלא כרבה, הרי לא מחוייב ב"לא שכב".

וראה קו"א להל' נוקי גו"נ לאדה"ז סק"ב.

(6) ויצא לא, מג.

אי אפשר לפעול מאומה, ורק "מאין" - שמורה על ביטולו לגמרי - "יבוא עזרי"¹¹, "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"¹², שנמשך לו העזר של הקב"ה בעבודת הברורים, שמגלה בעבודתו שהקב"ה הוא בעל-הבית לא רק בענייני שמים, אלא גם בענייני ארץ, בעניינים התחתונים של חרץ ("חרון אף של מקום בעולם"¹³), בעולמו של לבן הארמי.

ג. והנתינת-כוח לכל זה - הנהגתו "כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר" ש"לא שכב" מפני שהיה עוסק בתורה:

במשך י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר שהוקדשו ללימוד התורה יומם ולילה עד ש"לא שכב" - פעל יעקב בעצמו שכל מציאותו וכל ענייניו, גם ענייניו הגשמיים, יהיו חדורים בקדושה ואלקות, עד שנעשה מרכבה לאלקות, כמאמר רז"ל¹⁴ "האבות הן הן המרכבה", וכמבואר בתניא¹⁵ ש"כל אבריהם כולם היו קדושים ומוברלים מענייני עולם הזה, ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לברו כל ימיהם".

ובכוח זה היה יכול לצאת לעבוד עבודתו כל כ' שנה שהיה בבית לבן בכירור עניני העולם - שגם בהיותו בבית לבן "היה אומר ט"ו שיר המעלות", "מאין יבוא עזרי", "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ", כאמור, להחדיר אלקות גם בענייני העולם.

* * *

ד. בנוגע ללימוד התורה קודם הנישואין - פוסק רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה¹⁶: "כל מי שדעתו וכוח זכרונו יפה שיוכל ללמוד ולזכור כל התורה שבעל פה כולה, הרי זה לא ישא אשה עד שילמוד תחלה תורה שבעל פה כולה שהן כל ההלכות בטעמיהן בדרך קצרה. . . שאם ישא אשה תחלה יהיו רחיים בצוארו, פרנסת אשתו ובניו, ולא יוכל

מסחר, "הצאן" - "צאני", עליך להתנהג בדרכים שלי, דרכים של לבן הארמי, שלא להתחשב באיסורים של רמאות, השגת גבול וכיוצא בהם, שכן, בהנהגה שלך לעסוק בענייני מסחר על-פי תורה, קשה "לעשות חיים" ("מאכן אַ לעבן").

ועל זה מסר יעקב את נפשו כל כ' שנה שהיה בכיתו של לבן - "ותרד שנתי מעיני", ועד ש"לא שכב" - לא רק בשביל עניינים רוחניים, כלימוד התורה בבית עבר, אלא גם על עניינים שאודותם טוען לבן ששייכים אליו, "הכנות בנותי והבנים בני והצאן צאני", על עניינים אלה מסר יעקב את נפשו (כאמרו "עבדתין ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך") שיהיו על-פי תורה, שעלי-די זה יתבררו ניצוצות הקדושה שנמצאים ברשותו של לבן, ויומשך אלקות גם בדברים הגשמיים.

ב. על-פי זה יש לבאר גם המשך דברי המדרש⁸ - "ומה היה אומר (כל כ' שנה שלא שכב בכיתו של לבן), ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים. . . שיר המעלות לרוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל⁹, ישראל סבא":

לכאורה אינה מובנת שאלת המדרש "ומה היה אומר" (מה עשה יעקב בלילות שלא שכב בבית לבן) - הרי היה עוסק בשמירת צאן לבן?

אלא - כאמור - שבשביל שמירת צאן לבן בודאי לא היה יעקב מוסר נפשו שלא לשכב כל כ' שנה, כי אם, בשביל בירור ניצוצות הקדושה שבבית לבן.

ועל זה שואל המדרש "מה היה אומר" - באיזה כוח פעל יעקב את עבודת הברורים, שלא זו בלבד שהעניינים התחתונים של לבן הארמי לא פעלו ירידה אצלו, אלא אדרבה, שהעלה אותם לקדושה?

והמענה לזה - "ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים. . . לולי ה' שהי' לנו גו" - בכוחו של הקב"ה, כולל גם "שיר המעלות גו' מאין יבוא עזרי"¹⁰, שהרגיש שבכוחות עצמו ("מיט איגענע כחות")

11 ראה גם לקו"ש שם ע' 128 ובהערה 40 שם.

12 שם, ב.

13 פרש"י ס"פ נח (נת' בלקו"ש חט"ו ע' 63 ואילך).

14 ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זח"ג רנז, ב.

15 פכ"ג (כה, ב). וראה שם רפל"ד.

16 פ"ג ה"א.

7 שם, מא.

8 ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 124 ואילך.

9 תהלים קכד, א.

10 שם קכא, א.

עזאי מציינו שזוהי הנהגה באופן של תוהו, ולא באופן של תיקון²¹,

ועד שמצינו שתלמוד תורה ונישואין הושוו זה לזה - לעניין יציאה מארץ ישראל²² ומכירת ספר תורה²³. וכיוון ש"אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"²⁴, על כורחך צריך לומר, שניתנו הכוחות הדרושים לכך שעניין הנישואין לא יהיה בסתירה ללימוד התורה, וגם לאחרי הנישואין יוכל לקיים מצות תלמוד תורה

לעסוק בתורה כראוי כל כך. . ולכן נדחית מפני לימוד זה מצוה רבה של פריה ורביה. . ולכן בימיהם שהיו לומדים עם הנערים מבין עשר שנים ואילך חמש שנים משנה וחמש שנים תלמוד שהם הטעמים בדרך קצרה, אם לא היה נושא כשעברו עליו עשרים שנה היה עובר על מצות עשה של תורה פרו ורבו. ותחלת זמנה הוא מבין שמונה עשרה, כי גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג'

רצונך ללמוד תורה יומם ולילה, אבל מה רצונך מהילדים?! הילדים הצעירים שנמצאים בזמן מודרני - טוען לבן - שייכים לי, "הבנות בנותי והבנים בניי"!

באופן של "והגית בו יומם ולילה".

ה. עניין זה מודגש ביותר אצל אלה שמהם תבע הרבי שגם לאחרי הנישואין תהיה ההסתדרות שלהם באוהלה של תורה, וכיוון שברור שהרבי ישרים את רצונו ("דער רבי וועט געוויס אויספירן"), בודאי שעניין הנישואין לא יהיה אצלם בסתירה לתורה. אלא שעדיין ישנם כאלה ששואלים בנוגע לפרנסה - "מאין יבוא עזריי"?

והמענה לזה - "מאין יבוא עזריי" בניחותא: "אין" הוא עניין הביטול, היינו, שצריך לבטל השכל, הטעם ודעת, ולמלא את הציווי של הרבי, ואז "יבוא עזריי", כיוון שהרבי ידאג כבר שתומשך השפעתו של הקב"ה בכל המצטרך לו (לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות).

- באיזה אופן תהיה ההשפעה ("מאין יבוא עזריי" כפשוטו) אין זה ענייננו, אנו צריכים רק למלא את הציווי של הרבי מתוך ביטול, "אין", ועל-ידי זה "יבוא עזריי".

שנים (להשלים החמש שנים בתלמוד) בלי טרדה גדולה בטרם יוליד בנים הרבה".

ובביאור דיוק לשון רבינו הזקן בנוגע להשלמת החמש שנים בתלמוד ש"גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים כו" - יש לומר, שקאי לב' השיטות בפירוש "בן שמונה עשרה לחופה", אם הוא בסוף י"ח, י"ח שלמות, שעל-פי זה מספיק ב' שנים להשלמת חמש שנים בתלמוד, או שהוא התחלת י"ח, שעל-פי זה צריך ג' שנים להשלמת חמש שנים בתלמוד¹⁷.

ומזה מוכח לכאורה שעניין הנישואין הוא בסתירה ללימוד התורה.

ואף-על-פי-כן, על-פי תורה ישנו חיוב הן בנוגע ללימוד התורה באופן של "והגית בו יומם ולילה"¹⁸, והן בנוגע לנישואין שהיא "מצוה רבה"¹⁹, אלא אם כן "מי שחשקה נפשו בתורה תמיד ושוגה בה כבן עזאי ורבק בה כל ימיו", אם "לא נשא אשה אין בידו עון"²⁰. ואף-על-פי-כן, גם בנוגע להנהגת בן

17 ראה אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"א ע' ריב. ובמ"מ והערות להל' ת"ת שם. וש"נ.

18 יהושע א, ת.

19 תוד"ה וכי - שבת ד, א. תוד"ה לא תוהו - גיטין מא, ב. תוד"ה שנאמר - ב"ב יג, א.

20 רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ג.

21 תו"א וישלח כה, ב. סה"מ תרמ"ט ע' רנט.

22 רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ט.

23 שם הל' ס"ת פ"י ה"ב.

24 ע"ז ג, סע"א.

שכלולים מעשר, מאה כוחות, אזי ילך לטבול במקוה, וימתין עד שהרב חרקוב²⁷ ייתן לו להיכנס כדי לחזור ולשאול...

ההנהגה הדרושה היא - שכאשר הרבי אומר צריכים לקיים מיד, ללא הקדמת מחשבה וישוב הדעת.

ובסגנון האמור - לקיים את דברי הרבי מתוך ביטול, בחינת אין, ועל-ידי זה יבוא עזרי.

* * *

ז. עניין הביטול והקבלת עול מרומז גם בהנהגתו של יעקב אבינו בצאתו לחרן²⁸, לאחר הי"ד שנה שנטמן בבית עבר ועסק בתורה - "ויקח את האבן גר' וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה"²⁹:

לכאורה אינו מובן מהי השייכות של שמן למצבה? - בשביל מצבה צריכים אבן, וכדי שהמצבה תהיה חזקה יותר, יש צורך באבן גדולה יותר, שהיא חומרית יותר - היפך עניין השמן?

והמענה לזה - שכדי שהמצבה תהיה "בית אלקים" ("והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהיה בית אלקים"³⁰) יש צורך בשמן, שיציאתו מהזית היא על-ידי כתישה, שנעשית ברגלים, שזהו עניין הביטול וקבלת עול.

והעניין בזה - שביציאתו מבית עבר לאחר י"ד שנה שעסק בתורה, הוצרך להיות אצלו עניין כתישת הזית, להניח את העינין וההעמקה בלימוד התורה, ולמלא את השליחות שהוטלה עליו לעסוק בביורר העולם³¹.

ח. ומזה למדים הוראה שנוגעת במיוחד לבני תורה כשיוצאים לעולם:

(27) הר"ח ר' חיים מרדכי אייזיק חרקוב - ראש מזכירות כ"ק ארמור', שהי' הממונה גם על סדרי הכניסה ליחידות (המור' 7).

(28) ראה גם שיחת ש"פ ויצא ס"ו (תורת מנחם - התועודיות תשי"א ח"א (ב) ע' 104).

(29) ויצא כת, יח.

(30) שם, כב.

(31) בענין זה נזכר החילוק שבין זית לשמן, ש"זית משכח תלמוד כו" ו"שמן מחזיר תלמוד כו" (הוריות יג, ב). ואולי הכוונה שהביטול והקב"ע (כתישת הזית) אינה בסתירה ללימוד התורה, ואדרבה כו' (המור' 7).

ו. כאשר שומעים מהרבי דבר מסוים (ובנדרון דידן, בנוגע להסתדרות לאחר הנישואין באוהלה של תורה) צריכים לקבל ולקיים תיכף ומיד, ללא הקדמת ישוב הדעת,

וכשרואים דבר מסוים בספר, אזי יכולה להיות חקירה וישוב הדעת, אבל כאשר שומעים מהרבי, צריכים לקיים תיכף ומיד,

ולאחרי כן, מי שרוצה, יתייגע להבין הדבר גם בשכלו, אבל, אין זה נוגע לקיום בפועל, שצריך להיות תיכף ומיד, ללא נפקא-מינה אם מבין בשכלו אם לאו.

ובלשון הגמרא²⁵: "בדרבנן עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא", היינו, שלכל לראש צריך להיות המעשה בפועל, ואחר כך יכולים לשאול שאלות, שקלא וטריא כו'.

ישנם כאלה שגם אם יעשו מה שאומרים להם, מכל מקום, צריכים תחילה ישוב הדעת, להסביר הדברים לעצמו, לכלה, ולמחותנים מב' הצדדים, ואז יעשו מה שאומרים להם. אבל, האמת היא ש"בדרבנן - בדברי הרבי - עבדינן מעשה", שצריך להיות עשיית המעשה תיכף ומיד, ללא הקדמת ישוב הדעת.

- כ"ק מו"ח ארמור' סיפר פעם²⁶ אודות שני חסידים של רבינו הזקן שהיו חלוקים באופן עבודתם, אצל אחד היה הסדר מלמטה למעלה, תחילה הפועל ואחר כך ההשגה, ואצל אחד היה הסדר מלמעלה למטה, תחילה הבנה והשגה ואחר כך הפועל. פעם אחת שלח רבינו הזקן שליח לבקש מהם מעות. שניהם ציינו, אלא, שהראשון נתן תיכף ומיד - אומר ועושה; ואילו השני המתין עד שיכנס אל הרבי וְהרי אי אפשר להיכנס ל"יחידות" רק לאחר הקדמת הטבילה במקוה וכו' וכו' לשאול איזה סכום ליתן, ואז ייתן כפי שיאמר לו הרבי - ישוב הדעת תחילה ואחר כך הציות.

ועל דרך זה בנדרון דידן: הוא אמנם יקיים מה שאומרים לו, אבל, תחילה צריך לקלוט את הדברים בעשר כוחות הנפש שלו, של הכלה, של המחותנים, ולאחרי שיחדרו הדברים בכל עשר כוחות כפי

(25) עירובין סז, סע"ב.

(26) שיחת אחרון של פסח תש"ט סמ"ו (סה"מ תש"י ע' 193).

ולאח"כ בסה"מ תש"ט ע' 325).

- שזהו תפקידו של הרב, השוחט או המלמד, שכיוון שהם מקבלים תשלום עבור עניינים כאלה, צריכים הם לדאוג לכך, אבל הוא, אין זה ענינו; או שהדיבור שלו בלאו הכי לא יפעל פעולתו - מלבד העובדה שהלה יסתכל עליו כ"בטלן"... וכדי לפעול הפעולה בשמירת שבת, יש צורך שידבר עמו הרב דווקא, שבקי בהלכות שבת, ויכול להראות הסימן והסעיף בשולחן ערוך שבו נתפרש האיסור בנוגע לכל פרט ופרט.

משל למה הדבר דומה - לאדם הרואה שריפה, ומכבי האש מתמהמהים לבוא כיוון שישנים... הרי בודאי לא יטען שהוא לא יעשה מאומה, כיוון שכיובי האש צריך להיות עליידי "מכבי האש" בעלי הכובעים האדומים דווקא... אלא ישתדל בעצמו לעשות כל מה שביכולתו לכבות השריפה³⁴.

ובפרט לאחרי שהרבי העמיד אותו בקרן אורה ("דער רבי האָט אים באַלויכטן"), צריך הוא למלא רצונו ושליחותו של הרבי להאיר ליהודים אחרים, ובמילא, בראותו שיהודי פותח חנותו בשבת, שעל-ידי זה מוסיף חושך, וגורם אסון לעצמו ולסביבתו, מוטלת עליו החובה לעשות כל התלוי בו כדי למנוע זאת.

ונקודת העניין - שהעבודה צריכה להיות מתוך ביטול וקבלת עול, ללא חשבונות, ואז יש תועלת נוספת גם בנוגע לעצמו - שהנהגה עמו לא תהיה על-פי חשבונות של מדת הדין ("מדת הדין וועט זיך מיט אים ניט פאַרקען").

(התוועדות שבת פרשת וישב ה'תש"א. א' תורת מנחם - התוועדות' תש"א חלק א' (ב) עמ' 142-149)

כיוון שבשנות צעירותו למד תורה אדעתא דנפשיה,

- שהרי, אם רב ששת היה יכול ללמוד "אדעתא דנפשיה", כאמרו "חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי", "בשבילך ולצורךך שניתי וקריתי"³², בודאי יכול גם הוא ללמוד "אדעתא דנפשיה" - הרי, כשאומרים לו שצריכים ללמוד עם ילד יהודי אל"ף בי"ת, עברי, או חומש עם רש"י - טוען הוא, שבשביל זה צריכים לפנות ל"מלמד דרדקי", ואילו הוא צריך לשגשג בלימוד התורה ("שטייגן אין לערנען")!

בשעתו אמר לו ראשהישיבה שיש לו ראש טוב, בלי עין הרע... וכיוון שכן, צריך לנצל את זמנו להתייגע בלימוד התורה, לחדש חידושים בתורה, ועד לחידושים כאלה שאפילו משה רבינו לא יבין... - כפי שמצינו בגמרא³³ שכשהראה הקב"ה למשה את רבי עקיבא שדורש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, "לא היה יודע מה הן אומרים", ו"תשש כוחו", עד שהגיע לדבר אחד שאודותיו אמר רבי עקיבא "הלכה למשה מסיני", ואז "נתיישבה דעתו".

ועל זה באה ההוראה מפעולתו של יעקב "ויצוק שמן על ראשה" - לקחת את ה"זית" שמלא וגדוש ב"לומדות", שיעורים בתורה למיגרס ולעיונא וכו', ולכתוש אותו, שזהו עניין הביטול וקבלת עול, וללמוד עם ילד יהודי אל"ף בי"ת וכו'.

ט. צריכים לפעול ולהשפיע על הסביבה כולה גם בעניינים פשוטים, כמו שמירת שבת וכיוצא בזה. כשרואים חנות של יהודי שפתוחה בשבת, צריכים לדבר עם הבעל הבית ולפעול עליו לסגור את החנות בשבת, ולא לחפש תירוצים שונים

(32) פסחים סח, טע"ב ובפרש"י.
(33) מנחות כט, ב.

(34) ראה גם תורת מנחם - התוועדות' ה'תש"א (א) ע' 44.

מטרת השליחות - לשוב לגאולה

פעולת השליחות האחרונה שלפני הגאולה

מיד בהתחלת מילוי השליחות, כשיעקב יוצא מבאר-שבע כדי ללכת לחרן - מבטיח לו הקב"ה (לא רק ש"אנוכי עמך ושמרתיך גו'", אלא גם) "והשיבותיך אל האדמה הזאת", ועל-דרך זה בתפילתו של יעקב - שמבקש (לא רק ש"יהיה אלוקים עמדי ושמרני גו'", אלא גם) "ושבתי בשלום אל בית אבי". ולכאורה, דרוש ביאור והסבר:

מכיוון שתכליתה ומטרתה של שליחות זו, היא לעשות לו יתברך דירה בתחתונים - מהי ההדגשה (וביותר) את העניין ד"והשיבותיך גו'", "ושבתי בשלום גו'", ואיזה ערך וחשיבות יש להשיבה מהשליחות לגבי גודל פעולת השליחות, מילוי הרצון והתאוה דהקב"ה להיות לו דירה בתחתונים! ועיקר השאלה היא בנוגע ליעקב: כאשר מקבל מהקב"ה שליחות הכי נעלית, למלא את הרצון והתאוה להיות לו דירה בתחתונים (בחרן) - יתפלל ויבקש ויאריך (ועד ש"יודר נדר") בקשר עם ההשבה משליחות זו, "ושבתי בשלום", וכי יש דבר נעלה יותר מאשר מילוי השליחות בעניין שהוא תאוה ורצון הקב"ה? ועל כורחך צריך לומר, שההשבה מהשליחות היא חלק ועניין עיקרי בכוונה העליונה, היינו, שהכוונה העליונה (אינה שיישאר ב"חרן", ח"ו) (עם היותו במעמד ומצב ד"מיטתו שלימה", עד ש"יפרוץ האיש מאוד מאוד"), (אלא) שיחזור למקומו האמיתי, "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך..." ההוראה מזה בפשטות:

כאשר יוצאים למלא את שליחות הפצת התורה והפצת המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, "חרון אף של מקום בעולם" - יש לזכור שהכוונה אינה שיישאר, חס ושלום, במקום זה (גם כאשר נמצא במעמד ומצב נעלה כו'), כי אם לסיים את מילוי השליחות, ולשוב אל בית אבי, היינו שכל פעולה ופעולה חדור הוא ברצון לסיים את השליחות ולשוב אל בית אבי - "ושבתי בשלום אל בית אבי" - בגאולה על-ידי משיח צדקנו מהמצב של גלינו מארצנו (בית אבינו).

ועניין זה מודגש ביותר בדורנו זה, דור האחרון - מכיוון שכבר "כלו כל הקיצין", "דאלאי קיצין" (לא רק "דאלאי גלות"), ובלשון כ"ק מ"ח נשיא דורנו, שלא נותר אלא "לצחצח את הכפתורים", ולאחרי שעברו עוד עשירות שנים של התעסקות בהפצת המעיינות חוצה בשליחותו של נשיא דורנו, סיימו כבר גם את "צחצוח הכפתורים" - הרי בודאי ובודאי שלא נותרה אלא הפעולה הכי אחרונה של "עמדו הכן כולכם" לקבלת פני משיח צדקנו, "ושבתי בשלום אל בית אבי". ולהעיר:

מוכן וגם פשוט שגם ברגעי הגלות האחרונים צריכה להיות עבודת השליחות בהפצת התורה והמעיינות חוצה (היציאה ל"חרן") בכל התוקף והשלימות, ובתכלית המסירה ונתינה כו', אף-על-פי שידועים שנמצאים ברגעי הגלות האחרונים ממש, ו"מיד הן נגאלין". ואדרבה: לא זו בלבד שהידיעה שנמצאים ברגעי הגלות האחרונים ממש אינה מחלישה חס ושלום, . . אלא להיפך - שפועלת תוספת חיות ומרץ כו' בכל עניני העבודה (כולל - הציפייה לגאולה, והתפלה ובקשה ודרישה כו' על הגאולה), בידעו שפעולה זו מוסיפה סיום וגמר השליחות, ולא עוד, אלא שיתכן שזוהי הפעולה האחרונה ממש...

(משיחת ש"פ ויצא ה'תשמ"ה, התוועדות תשמ"ח כרך א' עמ' 543-544)

אדמו"ר האמצעי ותורתו

האם הפתגם "אם היו חותכים בבשרו היה יוצא חסידות ולא דם" נאמר כגוזמה או כדבר אמיתי? • בימי אדמו"ר הזקן ועל-פי ציווי החל לומר חסידות, לקבל אנשים ולברכם • שלושה מאמרים בשבת אחת, חסידות באריכות ומאמר בארבע לפנות בוקר... • שביבים לרגל יום הולדת ויום ההילולא של אדמו"ר האמצעי בט' כסלו וחג הגאולה י' כסלו

התורה נעשית דם ובשר כבשרו. וכאשר לימוד התורה הוא באופן כזה, האדם חדל להיות בעל-הבית על מציאות הגוף שלו, כשם שהיה בשעת מתן-תורה שפרחה נשמתן (שבת פח, ב).

בהמשך מצביע הרבי על מספר דוגמאות:

בגמרא מצינו (שבת פח, א) שרבא בשעת עיונו בהלכה היו אצבעות ידיו מונחות תחת רגליו והיו לוחצות אותן והיו אצבעותיו מזילות דם.

אודות רבי עקיבא (ברכות לא, א) כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו, אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת - משום שהוא לא היה שולט על גופו ("וואָרום דער גוף האָט זיך ביי איהם אינגאַנצן פאַרלאָרן").

כן מסופר על אדמו"ר הזקן אשר מרוב דביקותו היה מתגלגל בשעת אמירת דא"ח, והיה ר' פינחס רייזעס - ראש החוזרים בימיו - מרכיז עצמו (שוכב על הארץ) לשמוע כל היוצא מפיו (ראה רשימות היומן עמ רצט).

בהתוועדות אור ליו"ד כסלו תשמ"א (שיחות קודש' תשמ"א כרך א' עמ' 493 ואילך) דיבר הרבי על "יפוצו מעיינותיך חוצה" ועל "יתרון האור מן החושך וכו'" שנפעל על-ידי גאולתו של אדמו"ר האמצעי.

כנראה במענה לשאלה הוסיף הרבי הבהרה, אשר שולבה בשולי רשימת-הדברים, ובה נאמר:

ואף שרוב תורתו של האדמו"ר האמצעי נאמר ונכתב לפני גאולתו - הרי הכוונה היתה שילמדוה והפצתה, ומבלי רדיפות ומפריע כו' מהמלכות דאז וכו' - וזה נעשה ע[ל] י[די] הגאולה.

ובהתוועדות ש"פ נשא י"ד סיון תשל"ו (שיחות קודש' תשל"ו כרך ב' עמ' 322) סיפר הרבי:

וכידוע המסופר בספר חסידים [ויש-אומרים שזוהי אמרתו של הצמח-צדק] שאילו היו חותכים בבשרו של אדמו"ר האמצעי היה נוטף (לא דם, אלא) חסידות.

התורה נעשית אצלו בעל-הבית

הרבי הסביר שאין המדובר בדבר-צחות בעלמא אלא שבפנימיות העניינים הדבר נכון: כאשר יהודי לומד תורה באופן שהיא חודרת בכל מציאותו,

אדמו"ר הזקן קרא לו ה"רבי" שלי

ביום ב' י' אייר תרצ"א שמע הרבי מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ את הדברים האלה (רשימות היומן עמ'

עלייה לתורה של אדמו"ר האמצעי

הרבי שמע מפי הרבי ריי"צ בקיץ תרצ"ב
(רשימת היומן עמ' רנ):

מקובל אשר אדמו"ר האמצעי לא היה עולה לתורה כי אם בשמחת-תורה עם כל הנערים. [=וסיבת הדבר] הוא התבייש מגודל קדושת התורה כו'.

לימים, בשנת תשי"ט, התעורר דיון בנוגע לעליית האורחים בני ארץ-ישראל לתורה בשמחת-תורה בחצר הרבי, והרבי נימק זאת בהרחבה על-פי הלכה, ובסיום דבריו הפטיר (תורת מנחם כרך כד עמ' 146):

אילו היו קוראים להם לעליות אחרות - היתה זו "שאלה" שלמה ב"גבאות" (אף שמדובר בכזו של שמחת תורה..). איזו עלייה לתת לכל-אחד ואחד מהם באופן המתאים לכבודו... וזוהי המעלה בעלייה לתורה עם "כל הנערים" - שבוודאי מתאימה לכבודו של כל-אחד ואחד, שהרי אדמו"ר האמצעי היה עולה לתורה בעליה זו!...

דמותו של אדמו"ר האמצעי

ברשימת היומן תרצ"ה (רשימות היומן עמ' שפד) מסופר:

אדמו"ר הזקן היה גבה קומה [=וצבע] שערותיו היה בלאנד, ולא אדום.
[אדמו"ר] האמצעי [=היה] מעט נמוך ממנו [=וצבע שערותיו היה] גם כן בלאנד.

זכות מיוחדת בקניית נחלה בחברון

בהתוועדות ש"פ ויצא ט' כסלו תשכ"ט (שיחות קודש' תשכ"ט כרך א' עמ' 131) התבטא הרבי שגאולת אדמו"ר האמצעי היתה בדומה לגאולת אדמו"ר הזקן.
וכאן ציין הרבי: ידוע מה שאמרו על אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי (כשם שאמרו על יעקב

משנת תקס"ט, לא היה אדמו"ר הזקן מקבל [=ליחידות] אנשים השואלים [=עניני עבודה והשכלה]. . והיה שולחם אל [=בנו] אדמו"ר האמצעי באמרו: "לכו אל ה"רבי" שלי". והיה נכנס אדמו"ר האמצעי אל אדמו"ר הזקן מקודם, ובא אחר כך "מוסטק", ועונה על היחידות של עניני עבודה, השכלה. כשהם היו מבקשים ברכה - היה נכנס [=אדמו"ר האמצעי תחילה] אל אדמו"ר הזקן על איש פרטי זה בפרט, ובא ועונה...

וברצון אדמו"ר הזקן, היה אדמו"ר האמצעי אומר דא"ח ברבים - מאמריו של אדמו"ר הזקן בהוספת אותיות, או גם ענינים, אלא שהיה אומר לא בזמן אמירת אדמו"ר הזקן. היו גם שבתות כאלו ששניהם אמרו [=אבל] לא בבת אחת. . לפעמים חזר [=אדמו"ר האמצעי] המאמר שאמר אדמו"ר הזקן, ולפעמים מאמר אחר. אירע גם כן שאדמו"ר הזקן שמע אמירת אדמו"ר האמצעי, ופשיטא ש[=היו] הרבה מהחסידיים שסיפרו לאדמו"ר הזקן המאמר שאמר אדמו"ר האמצעי. ונפלא הוא מסירת ונתינת כוחות מאדמו"ר הזקן לאדמו"ר האמצעי, עוד בחייו.

ועוד ברשימות היומן שם:

בתחלה היה אומר אדמו"ר האמצעי מאמרים קצרים, אף שהיה כותב בארוכה, ואחר כך התחיל גם לאמר בארוכה. . קרה שאדמו"ר האמצעי אמר דא"ח ג' פעמים בשבת אחת, או שהודיע פתאום שבשעה ד' לפנות בוקר יאמר דא"ח...

"דלא כנ"ל"

בהזדמנות מסויימת (תורת מנחם תשמ"ז כרך ד' עמ' 400) הזכיר הרבי את מאמר הזהר על פנימיות התורה "אילנא דחיי, דלית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'".

וכאן העיר הרבי וביאר (צוטט שם בהערה 160): "ומה שמצינו במאמרי אדמו"ר האמצעי "דלא כנ"ל" - הרי זה נאמר על-ידי בעל המאמר עצמו, ואצלו גופא - באותו מאמר והמשך אחד כו', ואיך כאן-מקומו".

נאמר פסוק זה על־ידי דוד המלך בספר תהילים . .
על דרך זה נאמר פסוק זה אחר־כך על־ידי אדמו"ר
הזקן.

כמו שכתוב באגרת הקודש שלו על־דבר
הגאולה שהגאולה היתה כשאמר הפסוק פדה
בשלום . . כמדבר בעדו, היינו שהפסוק מדבר עליו,
וכן היה על־דרך־זה אצל אדמו"ר האמצעי...

מזכרת מאבות ונשיאים

לרגל י"א ניסן תשל"ב, שנת השבעים לרבי,
שיגר מר זלמן שז"ר לרבי נרתיקי תפילין מכסף
של אדמו"ר האמצעי (תיאורם וצילומם ב"תערוכת
ספריית ליובאוויטש" נ.י. תשנ"ד עמ' כו; עמ'
21).

במענה על כך שיגר לו הרבי איגרת ('אגרות
קודש' כרך ז"ך עמ' שפא) ובה התייחס לשובה:
מאשר הנני קבלת מכתב [בודן] וכן התשורה
הנכבדה - קדושה ומזכרת אבות ונשיאים גם יחד
- ות[שואת] ח[ן] ת[שואת] ח[ן] מק[רב] ול[ב]
[עמוק].
וראה ספר 'נשיא וחסיד' עמ' 302-301.

אבינו ויוסף הצדיק) "כל מה שאירע ליעקב אירע
ליוסף", וכשם שגאולת אדמו"ר הזקן, הרי כפי
שציין באיגרתו, "עמדה לנו" זכות התעסקותו
בישוב (וצדקת) ארץ־ישראל (שהיא מכוונת כנגד
"ארצות החיים" ו"שער השמיים" ארץ־ישראל
שלמעלה) באמצעות ה"מעמדות" ששיגר לאלו
שישבו על התורה ועל העבודה בארץ־הקודש
- הרי בדומה לזה היה גם אצל אדמו"ר האמצעי,
שהתעסקותו בצדקת ארץ־ישראל עמדה לו וכו'.
אולם, הוסיף הרבי, חידוש משלו חידש אדמו"ר
האמצעי, שלא מצינו אצל הבעל שם טוב, הרב
המגיד ואדמו"ר הזקן - קניית נחלה בחברון,
וכמסופר באיגרתו, וקנה בעצמו נחלה בעיר־
הקודש חברון.

הפסוק מדבר עליו

מקטעי הפתיחה המאמר ד"ה פדה בשלום
שנאמר בש"פ ויצא תשמ"ו (תורת מנחם תשמ"ו
כרך א' עמ' 632)
פדה בשלום נפשי . . הנה תוכן פסוק זה קשור
עם גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי, כי אף שבפשטות

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כה, י)

יציאה זו רומזת לירידת הנשמה מ"באר שבע", מקור הנשמה למעלה, ל"חרן", העולם הזה הגשמי והחומרי.

"וילך" - ירידה זו פועלת בנשמה בחינת "הילוך", כפי שנאמר "ונתתי לך מהלכים בין העומדים".
"חרנה" - על-ידי ירידה זו מתגלה ב"חרן" הה"א שבה, דהיינו הכוח האלוקי המהווה ומחיה את העולם, "כוח הפועל בנפעל". כמאמר רז"ל שהעולם הזה נברא ב'ה'.

(ספר השיחות תשנ"ב כרך א עמ' 138)

וילך חרנה (כה, י)

מדוע נאמר "חרנה" ולא "לחרן"?

יש לבאר זאת: הליכה זו רומזת לירידת הנשמה לעולם-הזה, עולם שבו הנשמה היא מציאות נפרדת מהקב"ה (בגלוי) ולא נרגשת בה כלל השפעת הקב"ה. לכן נאמר "חרנה", שכן "לחרן" מדגיש את הקשר וההמשכיות למקום היציאה ואילו הלשון "חרנה" מבטא את הנתק השורר בין חרן לבין באר-שבע.

(ספר השיחות תנש"א חלק א עמוד 141)

ויפגע במקום (כה, יא)

ויפגע: ...ורבותינו פירשו לשון תפילה (רש"י)

מכיוון שהניסיונות הנקרים לאדם, כאשר הוא נפגש פנים אל פנים עם ענייני העולם, קשים מהניסיונות העומדים לפניו בהיותו בד' אמות של תורה, לכן בטרם יציאתו מעולמה של תורה וכניסתו לענייני העולם, עליו לעורר רחמים על עצמו ולהתפלל לה' שיעזרהו ויסייעהו, שיוכל להחזיק מעמד במערכה הכבדה ובניסיונות שנכוננו לו.

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 61)

והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו (כה, יב)

סולם רומז לעבודת הנשמה. כמו הסולם כך גם הנשמה - "מוצב ארצה", בגוף גשמי וחומרי, אך "ראשו מגיע השמימה" - היא מושרשת במהותו ועצמותו יתברך. המלאכים עולים ב"סולם" זה - הם מתעלים על-ידי עבודת הנשמה. הואיל והם מסייעים לנשמות-ישראל בעבודתם ומזככים את תפילתם של ישראל, לכן גם הם מתעלים על-ידי עליית הנשמות.

(המשך תער"ב, כרך ג עמ' א'תנ"א'תנא)

והנה ה' ניצב עליו (כה, יג)

הקב"ה בכבודו ובעצמו, כביכול, שומר על הצדיק ואינו מפקיד את שמירתו בידי סתם מלאכים ואף לא בידי המלאכים שנבראו ממצוות הצדיק. זהו שנאמר (איוב ד, יח) "הן בעבריו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה". כלומר: "הן בעבריו" - בצדיקים, "לא יאמין" - לא ייתן הקב"ה אמן לשום מלאך לשומרם, "ובמלאכיו" - אפילו מלאכיו של הצדיק, שנבראו מכוח מצוותיו ויש להם שפע ממנו, "ישים תהלה" - גם בהם לא ייתן די אמן לשמירת הצדיקים, אלא הוא בכבודו ובעצמו יעשה זאת.

(כתר־שם־טוב סימן שכ עמ' 92)

* * *

"והנה ה' ניצב עליו" - ראשית־יבות (מהסוף להתחלה) "עניו". לומר לך: דווקא על־ידי ביטול, ענווה וקבלת־עול, ממשיכים בחינת "והנה ה' ניצב עליו". רמז נוסף: "סולם" רומז לכבש המזבח (מדרש־רבה), והרי בנוגע לכבש נאמר (שמות כ) "ולא תעלה במעלות על מזבחי", "שלא יפסיע פסיעה גסה".

(אור־התורה כרך ה דף תתנ)

ואנוכי לא ידעתי (כה, טז)

שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה (רש"י)

יש לשאול, הרי במשך י"ד שנה שעשה בבית עבר לא שכב, וכמו־כן במשך עשרים השנה שעשה בבית לבן; ודווקא כאן, במקום המקדש, שכב לישון?! ויש לומר, דהנה שכיבה מורה על ירידה גדולה ביותר, שכן בעת השינה הראש והרגל שווים, ולא ניכרת עליונותו של הראש; זה מצב שבו החלק העליון שבאדם, רוחניותו, שווה לחלק התחתון, גשמיותו. אך בפנימיות העניינים יש כאן עליו נפלא: השוואה זו באה מצד גילוי מהותו ועצמותו יתברך, שהוא לעילא ולעילא מגדרי מעלה ומטה, ולפניו שניהם בהשוואה ממש. התאחדות זו היתה דווקא במקום המקדש, ששם יש המשכת וגילוי אלוקות בתכלית השלימות, ועד לגילוי העצמות.

(ספר־השיחות תשנ"ב כרך א עמ' 140)

אכן יש ה' במקום הזה... ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה (כת, טז־יז)

יעקב נוכח, שגם במקום שחיות רעות מצויות בו, מצוי שמו יתברך, וממילא הבין שגם ברוחניות כך הוא - גם במחשבות זרות, שהן בבחינת "חיות רעות", יש ניצוצות של קדושה שנפלו שם בסוד "שבירת הכלים". "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה" - נפלה עליו יראה ורעדה ונצטער בצער השכינה שירדה לבין הקליפות.

(כתר־שם־טוב סימן צג דף יג)

והיה ה' לי לאלוקים (כה, כא)

הצדיק - אף כשמתרחש אתו דבר טוב יש לו לדאוג, כי אולי מנכים לו מזכויותיו. זהו "והיה הו' לי לאלוקים" - ייתכן שמידת הרחמים (שם הו') היא לאמיתו של דבר מידת הדין (שם אלוקים), שמנכים לו מזכויותיו, ולכן עליו להוסיף תמיד זכויות...

(צוואת הריב"ש סימן קב עמ' 36)

בין מוסר לחסידות

שמחה וקרן אורה במקום מרירות ועצבות

החילוק שבין שיטת המוסר לשיטת החסידות: בשתי השיטות התכלית היא - "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", אלא שהחילוק הוא, שבשיטת המוסר ההרגשה היא על עניין "סור מרע", על-ידי ההתבוננות בשפלות הגוף והעניינים החומריים, ולאחרי הקדמה זו בא גם ל"עשה טוב"; מה שאין כן בשיטת החסידות ההרגשה היא על עניין "עשה טוב", על-ידי ההתבוננות במעלתה של הנפש האלוקית, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש", ואשר על-ידי קיום המצוות, אפילו מצווה קלה, מתאחדים עם מלך מלכי המלכים הקב"ה - שלכן שום דבר לא יקשה בעיניו כדי לקיים רצון הבורא. ומובן, שב' שיטות אלו שייכים לכל אחד ואחד מישראל - שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", כך, שתמיד יכול להתבונן בשפלות הגוף; ולאידך, גם אצל קל שבקלים ופושעי-ישראל ישנו גודל המעלה שבקיום המצוות, כך, שיכולים תמיד להתחיל בהתבוננות בגודל עניין "עשה טוב". והרי רואים בפועל החילוק בין ב' השיטות - שכאשר עוסקים בעניין "סור מרע", הרי זה פועל רגש של מרירות, או אפילו גם עצבות, ולאחרי כל זה הנה לפעמים מצליח לצאת ממעמדו ומצבו, שאז היה כדאי הדבר, ולפעמים אינו מצליח לצאת ממעמדו ומצבו, ונמצא שהיה כל ימיו במרירות ועצבות מצד שפלות הגוף ועניינים החומריים; מה שאין כן כאשר עוסקים בעניין "עשה טוב", הרי זה פועל רגש של חרטה ושמחה, ואם כן, לא מבעי כאשר מצליח בעבודתו בשלימות, אלא גם כאשר מצליח במידה קטנה, הרי בינתיים היה במעמד ומצב של שמחה, בקרן אורה.

(תורת מנחם - התוועדויות תשי"ז חלק ב' (יט) עמ' 310)

פרנסה של גביר נכבד או מקבץ נדבות

שאל אחד מהמסובים: כאשר מזדמן לפעמים שאין זמן על עבודה שכלב בתפילה אם יכולים לצאת על-ידי לימוד ספרי מוסר כמו ראשית חכמה וכו'.

וענה כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע: יש כמה סוגי עסקים. למשל, כאשר אדם נוסע מהעיר למצוא לו עסק ולעשות כלי לפרנסה, פוגשו ידיד ושואלו: אברהם, להיכן אתה נוסע? והוא עונה: הולך אני למצוא עסק בקבלנות.

אחר-כך פוגש [הידיד] יהודי אחר, שואל גם אותו: ואתה, יצחק, היכן אתה נוסע? עונה היהודי: הפרנסה קשה, אני הולך להיות מקבץ [נדבות].

האמת היא, ששניהם עושים כלים לפרנסה, ולשניהם עוזר השם יתברך. אלא ההבדל הוא, שהראשון עוסק בקבלנות, וכאשר ה' עוזר לו יש לו הכול כמו לנגיד חשוב, דגים ובשר, דירה טובה ולבושים טובים, ויש ביכולתו גם לעזור לאחרים. והשני אוסף פרוטות עבור לחם עם 'הערינג' [=דג מלוח]. חסידות מרוממת ומעמידה את החסיד במקום [גבוה] שלא בערכו.

(ספר השיחות תרפ"ח תרצ"א. תרצ"א עמ' 255 (תרגום))

הרה"ח ר' חיים-דובער וילענסקי מקרעמענטשוג

נסע לעסקים ו'נשאר' בבית...

החסיד ר' חיים דובער מקרעמענטשוג היה משכיל נפלא, היה לו ראש 'גדול' בהפלאה גדולה והיה עמק גדול. חותני סיפר לי:

פעם בא ר' חיים דובער לקישינוב לקנות יין, ופנה לבית הסוחר, והסוחר לא היה בביתו. עמד והתעמק באיזה עניין.

לאחרי זה בא הסוחר ושאלו: מה נשמע ר' חיים דובער? ולא השיב לו מאומה. הסוחר לא הבין מה זאת מפני שלא היה לו חוש בהעמקה, ולא הבין בזה מאומה. אחר עבור זמן מה, שאל ממנו עוד הפעם ויענהו (ר' חיים דובער) כהוגן. ושאל ר' חיים דובער את הסוחר: מה נשמע בקישינוב? אחר-כך שאל ממנו איפה המים והראה לו. ושאל ר' חיים דובער בתמיהה: מה נשתנה הסדר? (מפני שאצלו בביתו היה [מקום] עמידת המים בצד אחר, והוא, מפני גדול ההעמקה, שכח שאינו נמצא בביתו, ודימה שנשתנה הדבר).

(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז עמ' 81)

לחדור למעמקי החסידות בשכל

אחר-כך דיבר [כ"ק אדמו"ר הרי"צ] אודות אאמו"ר [הרש"ב] נ"ע, ואמר שבשנת [ת]רמ"ז עסק הרבה באמרי בינה שער הקריאת שמע בהאותיות י"ב י"ג בעניינים של העלם וגילוי, כוח ופועל, עצם והתפשטות, וכתב מכתב שאלה בזה להרב החסיד ר' חיים בער וילענסקי לקרעמענצוג ולא ענה לו.

כשבא הרב יצחק יואל ראפאלאוויטש לליובאוויטש אמר לו אאמו"ר [הרש"ב]: כתבתי מכתב לר' חיים בער ולא ענה לי. כשבא הרב יצחק יואל לקרעמענצוג, נתן לו 'מנה' כיצד היה יכול, הייתכן שאדמו"ר כתב לכם מכתב ואין אתם משיבים לו. וענהו ר' חיים בער הוא כתב לי שאלה באמרי בינה. ושאל לו הרב יצחק יואל: ולמה אין אתם משיבים לו. אמר לו: הרי אינו צריך אותי כדי להסתדר...

ולשנה הבאה כשבא הרב יצחק יואל לליובאוויטש סיפר לאאמו"ר מה שהשיב הרב חיים בער שאתם [הרבי] תסתדרו בלעדיו, ואמר לו אאמו"ר נ"ע כששאלתי מאיתו לא היתה כוונתי שיורני הפשט ב'אמרי בינה', רק חפצתי לידע כיצד ניתן 'לחדור' לשם באמצעות שכל בלבד...

בשנת תרמ"ט בא ר' חיים בער לליובאוויטש, ומחמת שהיה לו כאב ברגלים לא התפלל בבית הכנסת [ה'זאל' הקטן], אלא בחדר שני של הבית הכנסת ישב לו על ספסל מכוסה בטליתו והתפלל. אני התפללתי אז בבית-הכנסת וכשגמרתי תפילתי והלכתי לביתי, סבבתי דרך פתח של החדר שני (כי בחדר שני, שהיה מימין הכניסה, היו שני פתחים, אחד לבית-הכנסת ואחד לפרוודור ומהפרוודור לחוץ), ועמדתי אצל ר' חיים-בער זמן מה, ושמעתי תפילתו, וכשבאתי לביתי אמרתי: "עתה נעשו אצלי הדברים ברורים גם בשכל (השכלה)". כי עד אז היו דברים שלא התיישבו בשכלו ונראו מופרכים לגמרי.

(ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז עמ' 52, חלקו תרגום מאידיש)

"דרך החלון" לגבי מזוזה / ניגוב הידיים לפני הנטילה

"ייכנס דרך החלון"

בעניין הוראת רבותינו נשיאינו לקבוע את המזוזה על-פי "היכר ציר"¹, דהיינו מצד ימין לכיוון אליו נפתח ציר הרלת, נשאלה השאלה: כיצד ניתן לקבוע שהכניסה ("דרך ביאתך") היא לפי כיוון פתיחת הציר, גם בחדר שאין בו כניסה אחרת אלא בכיוון ההפוך? והיה המענה: "ייכנס דרך החלון"³.

והנה בעל השמועה, ששמע זאת מפי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, הוא הג"ר יעקב לנדא ע"ה, רב אב"ד דבני-ברק, ראה את המענה כדחייה בלבד, דהיינו שאין להביט כלל על הכניסה בפועל, ולכן פסק שגם אם אין חלון קובעים לפי היכר ציר. אמנם הג"ר זלמן שמעון דבורקין ע"ה, הרב הפוסק בבית חיינו, פסק כפשטות המענה, שאם אין חלון אין מתייחסים להיכר ציר.

שאלנו את הרה"ת ר' שלום דובער שי' הלוי לויץ, מנהל ספריית אגודת חסידי חב"ד בבית חיינו, אם ידוע לו על הכרעת הרבי בנושא⁴. וזו תשובתו:

כבקשתך, בדקתי בקובצי 'אור הדרום' (מלבורן) שאצלנו, וראיתי שבחוברת ה (קיץ תשמ"ח) עמ' נ ואילך האריך הרב חיים רפפורט בנושא היכר ציר, ושם בעמ' סז בשוליה-גיליון:

"שמעתי מהרה"ת אברהם בער שי' בלעסאפסקי והרה"ת אברהם שי' גליק, שבחג הפסח תשכ"ד נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לפני ה'סדר' לאולם האוכל של תלמידי תומכי תמימים (כמנהגו מקדם), וכשראה שהמזוזה שבפתח שבין אולם האוכל והמטבח נקבעה בימין הכניסה למטבח (ולא כפי היכר ציר - שהיה לכיוון אולם האוכל) שאל: 'האם אין חלון בין המטבח ולחוץ?!'!"

ומזה נראה כדברי הגרונ"ש דבורקין, וכפי שביארתי בשעתו ב'כפר חב"ד'.

(ב) אמנם על עצם נושא ההוכחה מהמרפסת, קשה לי להבין, שהרי בגמרא יש סתירה אם מרפסת חייבת

1) ספר המנהגים עמ' 81. המענות בזה נקבצו בס' 'שערי הל' ומנהג' (כרך ג) חיו"ד סי' קכה, ובס' 'אוצר מנהגים והוראות - יו"ד' סי' מה. וראה דיון במקורות לעניין זה בקובץ 'גידיל תורה' ברוקלין נ.י. גיליון סד עמ' קפא.

2) מנחות לד, א.

3) באג"ק שב'שערי הלכה ומנהג' שם, הובאו הביטויים: "יטפס דרך הגג", "ייכנס דרך החלון", וב'אוצר מנהגים והוראות' במענה הגר"י לנדא לרבי, מצטט מלשון כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע: "שיקפוץ דרך החלון".

4) כי מה שכתב הגרונ"ש דבורקין לרבי ('אוצר מנהגים והוראות' שם ס"ע רכה בשוליה-גיליון): "באם השמועה אמת, לפי זה חדר בפתח אחד, שהיכר ציר הוא מצד היציאה, אבל אין שם חלון כלל - צריכים לקבוע לימין הכניסה. ובקשתי מכ"ק אדמו"ר שליט"א להודיעני בזה פשר דבר", ונענה על כל העניין: "גם אני שמעתי על דבר הנ"ל - והבאלקאן שבקאבינט (=המרפסת שבחדר-העבודה) דכ"ק מו"ח אדמו"ר מוכיח", כנדפס שם, אינו מתייחס בבירור למצב זה.

במזווה⁵, ויש בזה שתי דעות בפוסקים ובשולחן-ערוך⁶: (א) שרק כשנכנסים מהמרפסת לבית חייבת במזווה⁷. (ב) שחייבת בכל אופן, אבל רק מדרבנן⁸. ולכאורה לדעה הראשונה הנ"ל, פשוט שתמיד צריכה להיות המזווה לצד ימין של הכניסה מהמרפסת (הפטורה מצד עצמה) לבית (החייב, והיא הגורמת לחיוב בדלת זו). מה גם שהמרפסת של דירת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ב-770 אין לה גג, הרי שהיא ודאי פטורה מצד עצמה ממזווה⁹, וכל החיוב הוא רק מחמת כניסתו לבית, כמו בחצר. ואם כן מהי הוכחתו של הרבי ממרפסת זו, שגם במרפסת הולכים אחרי היכר ציר? גם לעניין הדלת שבין הבית לחצר, שכ"ק אדמו"ר מחלק בזה בין הדלת הראשית לבין הדלת הצדדית, כפי שהוא בשתי הדלתות שבין דירת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ב-770 ובין חדרי המדרגות. גם בזה בפשטות עיקר הטעם הוא כנ"ל, כיוון שהחצר (או חדר המדרגות) מצד עצמם פטורים ממזווה, וכל חיובם הוא מחמת הכניסה על-ידם לבית. ולכן (על-כל-פנים) בדלת הראשית - אי אפשר להתחשב בהיכר ציר, אלא צריך לקבוע את המזווה מימין הכניסה לבית, שהוא מקום חיוב מצד עצמו. אלא שלפי זה, צריך עיון מה טעם החילוק בין הדלת הראשית לבין דלת צדדית. ולא באתי בכל זה אלא להעיר.

הרב שלום דובער לוין,
מנהל ספריית ליובאוויטש, ברוקלין נ.י.

ניגוב יד לחה לפני נטילת-ידיים

בחוברת 'התקשרות' לפרשת לך-לך, גיליון תרצ"א, במדור 'ניצוצי רבי', התפרסמה כתבה על נטילת-ידיים של הרבי. כמו-כן יש התייחסות ל'סדר נטילת-ידיים לסעודה' מסידור אדמו"ר הזקן, שהודפס בשנת תשנ"ט עם הערות של הרבי.

אני רוצה להתייחס להערה לח ברך ה' של 'סדר נטילת ידיים', שעל-פיה יש חידוש גדול להלכה לעניות דעתי. שם בפרק א' הלכה ו' כתוב: "ואם יש עליהם איזה לכלוך, צריך להעבירו תחילה על-ידי שפשוף מים יפה. יזהר לקנח ולנגב המים יפה מהיד קודם נטילה כי הם מים טמאים ויטמאו את מי הנטילה. וכן היוצא מבית הכסא ונוטל ידיו מעט . . . צריך לנגבן היטב תחילה קודם נטילה". בפשטות למדים מכאן, שכאשר אדם ידיו רטובות מחמת שניקה ושטף את ידיו - אינו יכול ליטול ידיו עד שינגבם תחילה כי הן טמאות, והדוגמה הכי נפוצה היא כשאנו מקדשים על היין, ונשפך מעט יין על ידיו, ושוטף ידיו במים - מנגבן ורק אחר כך נוטל ידיו, שאי אפשר ליטול על יד רטובה.

אך לפי האופן שהרבי לומד הלכה זו - כלל לא מוכרח הדבר. שהרבי כותב על אתר: "לכאורה צריך-עיון-גדול, שהוא היפך דעת טור-שולחן ערוך ודעתו בשולחן ערוך שלו, ויש לומר הטעם, שכיוון שהצריך שפשוף כנראה כדי להסיר הכללוך לגמרי בלי פקפוק, היינו יד בחברתה, אם כן אתינן לדין דאין מים דיד זו מטהרים טומאה שבאה מיד חברתה . . . ולכן אין תקנה אלא בניגוב".
ואם כן, במה שכתב לקמן "וכן היוצא... ", צריך לומר דקאי גם כן במשפשוף, כלומר שכל הסיבה שהמים

5) בברייתא שביומא (יא, סע"א) אמרו שמרפסת פטורה מן המזווה, ואילו בברייתא שבמנחות (לג, ב) אמרו שחייבת.

6) יו"ד סי' רפ"ט ס"ז.

7) דעת הרי"ף והרמב"ם, הכרעת הב"י ודעה ראשונה בסתם בשו"ע.

8) דעת ר"י ורש"י, ובב"י הכריע שנכון לחוש לדעה זו, והיא דעת ה"א בששו"ע.

9) כנפסק בשו"ע שם סעיף יד.

טמאים ואי אפשר ליטול על מים אלו הוא רק מפני ששפשף יד אחת בחברתה. ואם כן - ראשית אין צריך לומר שאפשר ליטול על ידיים מלוכלכות מיין, שמים ראשונים מעבירים אותו, אלא אפילו אם שוטף ידיו בברז אך אינו משפשף אותן, לכאורה יכול הוא מייד ליטול ידיו.

ואם כן, צריך עיון מדוע אנ"ש נזהרים שתמיד תהא היד נגובה קודם נטילה, כפשט הלשון שמים שהשתמש בהם לניקיון טמאים?!

ואין לחלק, שרק כאשר המים הראשונים היו לניקיון, אולי אז אפשר להמשיך מים בנטילה כמובא בשו"ע שם קס"ב ס"ה, שאפילו אם מסיר לכלוך לא באופן של כלי וכל הדינים הכשרים לנטילה, כמוכח מהמשך הלשון ביוצא מבית הכסא ונוטל ידו מעט שמציין הרבי באות מ', נטילה שאינה מכשרת לאכילה, ואף-על-פי-כן חייב לנגב רק אם שפשף יד בחברתה?!

ר' אפרים מרזל, רמת אביב

הערת המערכת:

בקצות השולחן (בכרי השולחן סי' לג ס"ק יג) התלבט בנושא זה, וסיים "ולמעשה ראיתי יראי ה' מדקדקין לנגב ידיהם קודם הנטילה יפה יפה מכל לחלוח של מים, שלפעמים מתלחלח היד במים קצת על-ידי האחיזה בכלי המים". ובמהדורה החדשה של השולחן ערוך בסדר נטילת-ידיים הערה לד כתבו כדברי השואל כאן. וראה שם בשו"ע סי' קסב הערה סו.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש, פרשת ויצא

ז' בכסלו

בקריאת התורה קוראים תמיד "יששכר" בשי"ן אחת.¹

הפטרה: "ועמי תלואים... על תלמי שדי. ויברח יעקב... ובנביא נשמר" (הושע יא, ז יב, יד).²

מוצאי-שבת-קודש:

כשנשלם יום ז' בכסלו השנה, כבר מלאו שלוש יום ל'שאלת גשמים'. על-כן מתפילת ערבית של מוצאי-שבת-קודש ואילך, המסתפק אם שאל 'טל ומטר' אינו צריך לחזור.³

יום שני

ט' בכסלו

יום ההולדת (בשנת תקל"ד) וההסתלקות-הילולא (בשנת תקפ"ח) של כ"ק אדמו"ר האמצעי רבנו דובער נ"ע (ומנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין),

דור שני לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תקע"ד - תקפ"ח).⁴

יום התועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד תורתו של בעל-ההולדת וההילולא, ובאופן ד'רחובות הנהר'.⁵

(ב) בעבודת התפילה.

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי-מקומו.⁶

(ד) לקיים התועדות של שמחה, בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.⁷

ולדבר גם בקשר להכנות כדבעי להתועדויות די"ט כסלו, ולהמשיכן בהתועדויות דחנוכה.⁸

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים.⁶³

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.⁹

4) פרשת חיינו והסתלקותו נדפסו ב'ספר התולדות - אדמו"ר האמצעי' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו.

5) שיחות-קודש תשנ"ב עמ' 382. ובלקוטי-שיחות כרך כא עמ' 296, בקשר לב' ניסן, גם: ללמוד על-כ"ל-פנים פרק משנה אחד המתחיל באות אחת משמו הקדוש.

6) ע"פ 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה, בקשר לכ"ד טבת.

7) ע"פ הוספת לשיחה הנ"ל - שם עמ' 292. וראה לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 276.

8) שיחות-קודש תשנ"ב ח"א עמ' 389.

9) לוח כולל-חב"ד.

1) ראה תורה-שלמה עה"פ (ל,יח). שיחת ש"פ ויצא תשי"ב ס"א ('תורת-מנחם - התועדויות' (ד) תשי"ב ח"א, עמ' 156. הרבי העיר לבעל-קורא שקרא 'יששכר' בב' שינ"ן, שאומנם יש כמה דעות בזה, ואיך שקוראים - יוצאים ידי-חובה, אבל ע"פ נסתר צריך לבטא בשי"ן אחת (דווקא). 'בצל החכמה' (יחידויות) עמ' 116-117 (שם ענה הרבי לאדמו"ר מבעלזא ביום ד' אדר-שני ה'תשמ"א, ששאלו אודות "מנהג המקום" בקריאת שם זה - שמעולם לא התערב בכיו"ב, ובמילא תלוי הדבר בעובדה מיהו ה'בעל קורא'. וצ"ע). סקירות ודיון בעניין זה בקבצים: 'המעין' תשכ"ז. 'צפונות' גיליון יז.

2) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

3) שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"י, קצות-השולחן סי' כא ס"א, לוח כולל-חב"ד ז' במרחשוון.

יום שלישי י' בכסלו

"יו"ד כסלו הוא זמן הלידה של חסיד, י"ט כסלו היא הברית; בין יו"ד וי"ט כסלו היא הלידה¹². ההתחלה היא מי'. התוועדות חסידית היא לידתו של חסיד¹³.

חג הגאולה - בו נשתחרר כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע ממאסרו בוויטבסק בשנת תקפ"ז¹⁰, והוא יום שמחה לאנ"ש, ואין אומרים בו תחנון. ונוהגים לערוך התוועדות ברוב עם¹¹.

למאסר והגאולה ("מאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי", בהוצאת קה"ת ואגודת שמי"ר).

להעיר מהשייכות המיוחדת דהתוועדות חסידית ליו"ד כסלו - ע"פ המבואר... שיו"ד כסלו הוא עניין הלידה של חסיד, והתוועדות חסידית היא הלידה של חסיד (משיחת ש"פ ויצא תשמ"ז - לקוטישיחות כרך כה עמ' 353 הערה 49).

12) ייתכן שזה מסביר גם מדוע הברית לכאורה אינה ביום השמיני.

13) לקוטידיבורים ח"ג עמ' 976. ספר-המנהגים עמ' 90. כפל הלשון צריך ביאור. ואולי הכוונה שההתחלה היא ביו"ד, שעניינה ביטול.

10) ואף שבש"פ ויצא, ט' כסלו תקפ"ז, נתבשר על גאולתו ('ספר התולדות' הנ"ל, עמ' 113) - לא נקבע בשעתו יום זה ליו"ט כמו בחג הגאולה י"ב תמוז שהוא יום בשורה, כשם שחג הגאולה הזה עצמו לא נקבע כל-כך, לפי שבשנה שלאחריה נסתלק אדמו"ר האמצעי, כמבואר בקונטרס 'בד קודש' הוצאת קה"ת.

11) לוח כולל חב"ד. פרשת המאסר והגאולה - במבוא לקונטרס 'בד קודש' הנ"ל, ב'ספר התולדות - אדמו"ר האמצעי' הנ"ל, פרק ח. 'רשימות' חוברת סט, ובספר דלהלן.

בשנת תשנ"ח יצא לאור תיק המסמכים הממשלתי בקשר

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש